

4. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 20.11.2018).

Ключові слова: деформація професійної свідомості, відчуження праці, професійна етика, культура поліцейського, моральні судження особистості.

Ключевые слова: деформация профессионального сознания, отчуждение труда, профессиональная этика, культура полицейского, моральные суждения личности.

Key words: deformation of professional consciousness, alienation of work, professional ethics, policeman culture, moral judgments of a person.

КОРНІЄНКО ГРИГОРІЙ ПЕТРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри філософії

ПРАВА ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СПРАВЕДЛИВОСТІ: В ФІЛОСОФІЇ О. ХЕФФЕ

О. Хеффе виступає з позиції поміркованого універсалізму щодо прав людини і пов'язує поняття права з поняттям цінності, а основною цінністю, на службу якій поставлено все існування права стає справедливість. Хеффе права людини називає «справедливими домаганнями людей по відношенню один до одного... а потім і по відношенню до держави» [1, с. 248]. Свою легітимацію права людини знаходять вже в первісному правовому договорі, з чого виходить їх додержавний характер. Результатом первісного договору є трансцендентальний обмін правами і обов'язками, спрямований на формування правил, норм людського співжиття. Тим самим створюється жорсткий правовий порядок єдиний засіб виходу з природного стану, що характеризується анархічною свободою і насильством. Перший принцип справедливості універсальна правова вимога говорить: «У якості вищого прояву строгих загально-значущих правил право протистоїть персональному свавіллю і персональному насильству і тому має панувати між людьми» [4, с. 61]. Люди як «товариші в праві» (Rechtsgenossen) повинні взаємно гарантувати права людини. Держава забезпечує їх лише вдруге, опосередковано. Хеффе, конструюючи права людини, спирається на певні антропологічні передумови, а саме: людина є зоон живе тілесне істота; людина є зоон logon echon істота, здатна думати і говорити; людина є зоон politikon істота суспільна. Трансцендентальний обмін в ході первинного правового договору складається з обміну відмовами, негативної взаємності, що обумовлює негативні свободи, і, по-друге, з обміну діями, що обумовлює позитивні свободи і соціальні права. Друга частина оригінальний державний договір – характеризується взаємністю політичного уповноваження, що виражається в правах демократичної участі. Без претензії на повне охоплення Хеффе визначає ті права, в

універсальному характері яких, на його думку, важко сумніватися. До них належать права на життя і тілесну недоторканність, позитивні соціальні права кооперативного і солідарного характеру і політичні права співучасті. Державна влада виступає як форма здійснення справедливості і її гарант. З огляду на цілі досягнення реальної справедливості «товариші по праву» зобов'язані стати «товаришами по державі», тобто замінити природний правовий стан публічним правовим станом в державі. Відповідно до правового договору держава повинна бути організована за принципом розподілу влади; будь яке панування має здійснюватися в ім'я народу і для його блага. Таким чином, універсальна вимога правової держави – «Для реалізації справедливості має ґрунтуватися вищий прояв суспільної влади – правова держава» – доповнюється принципом розподілу влади і універсальною демократичною вимогою [4, с. 102].

Теоретичні уявлення Отфріда Хеффе про справедливість склалися під впливом філософії Девіда Юма. Зокрема, одне з ключових положень концепції Хеффе, про те, що справедливість є наслідком обмеженості ресурсів, фактично підсумовує перероблені і багато в чому розширені Хеффе ідеї Юма, викладені в роботі «Дослідження про принципи моралі» [3]. Так само він згоден з Юмом у затвердженні того, що справедливість затребувана саме там, де спостерігається нестача певних благ і ресурсів. Саме обмеженість ресурсів дає підставу до підняття питання про справедливість. Сучасні функціональні можливості постіндустріального суспільства, з властивим йому високим рівнем розвитку науки і техніки, на думку Хеффе, аж ніяк не знімає тут остаточно проблему обмеженості ресурсів. Хеффе солідарний з Юмом у тому, що вважає першочерговим поштовхом до виникнення потреби в справедливості обмеженість благ і ресурсів, що веде до необхідності розгалуженої мережі соціальних взаємодій, поступово знаходять форму раціональної кооперації. У міркуваннях Хеффе суспільство з'являється розгалуженою організаційною структурою, ґрунтованою на принципах кооперації, причому придбана в процесі кооперації користь повинна йти на благо не лише суспільству як колективу, але і кожному окремому його членові: «міра справедливості полягає в дистрибутивній і одночасно колективній користі – користі для кожного окремо і усіх разом узятих» [2, с. 40]. У сучасному суспільстві задоволення приватного інтересу є однією з важливих задач. Інтереси держави часто опосередковуються через приватні інтереси, а через приватні інтереси державні. Довільне і неконтрольоване втручання держави в інтереси приватних осіб неприпустимо в принципі. Саме свобода особистості, закріплена законодавчо, покликана забезпечити відносну самостійність приватних інтересів. Це з одного боку. З іншого боку, межі обмеження інтересів та їх перехід із законних в протиправні визначає саме держава, забезпечуючи тим самим правопорядок та захист прав людини. Хеффе розширює і ускладнює тезу Юма про обмеженість ресурсів та благ до конфлікту інтересів: «так як він має місце в особистих і ділових взаєминах, а також у соціальних інститутах і системах, у праві та державі, більше

того – між державами, і не в останню чергу у відносинах між поколіннями, у всіх цих сферах на карту поставлена справедливість. В кінцевому результаті на думку Хеффе, в сучасному суспільстві справедливість не завжди пов'язана виключно з обмеженістю благ і ресурсів: є також «рівність перед законом, відповідальна за це неупередженість юстиції та управління, ліберальні права людини, суверенітет народу або поділ влади» [2, с. 36- 37].

Створюючи власний дискурс справедливості і його нову парадигму, Хеффе, робить акцент на тому, що за сучасних умов дедалі очевиднішим стає, по-перше, те, що справедливість – це не просто примха чи побажання, а фундаментальна умова суспільного буття. І ця умова є єдиним критерієм легітимності суспільного примусу, так як справедливість – це соціальна обов'язковість, на яку люди не тільки сподіваються, але і вимагають один від одного, а права людини це і є справедливий домагання людей по відношенню один до одного по-перше, і по відношенню до держави по-друге.

Список використаної літератури:

1. Хеффе О. Политика. Право. Справедливость. Основоположения критической философии права и государства / О. Хеффе. – М., 1994. – 319 с.
2. Хеффе О. Справедливость: философское введение/ О. Хеффе / Пер. с нем. О.В. Кильдуюшова; под ред. Т.А. Дмитриева. М.: ПРАКСИС, 2007. 192 с.
3. Юм Д. Исследование о принципах морали / Д. Юм // Правовая мысль: антология; автор-сост. В. П. Малахов. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. – 1016 с.
4. Otfried Höffe: Demokratie im Zeitalter der Globalisierung, Verlag C. H. Beck München 1999, 476 S.

Ключові слова: права людини, справедливість, О. Хеффе

Ключевые слова: права человека, справедливость, О. Хеффе

Key words: human rights, justice, O. Heffe

СОКОЛОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри філософії

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ НАПОВНЕННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ

Як і будь-якому іншому явищу об'єктивної правової реальності, правосвідомості для реалізації характерних їй властивостей, внутрішнього потенціалу потрібне постійне функціонування, тобто – здійснення своїх функцій, які являють собою способи прояву специфічної ролі та значення правової свідомості в житті суспільства, напрямків її впливу на правові відносини. Дане визначення відповідає уявленню